

กลุ่มที่ 3 การพัฒนาคนเพื่อเพิ่ม ประสิทธิภาพการบริหารจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

การประชุมประจำปี 2557

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการ
เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

26 กันยายน 2557

ประเด็นนำเสนอ

“การพัฒนาคนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม”

1

ความสัมพันธ์ระหว่าง คน ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม

2

สถานการณ์และประเด็นท้าทายของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

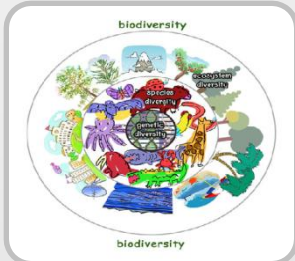
3

แนวทางการพัฒนาคน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

4

กรณีต้นแบบ “คน กับ การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

คนกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

คนเป็นส่วนหนึ่งของระบบนิเวศ และได้รับประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น ทางตรง เป็นแหล่งปัจจัยสี่ ทั้งอาหาร น้ำ สมุนไพรและยารักษาโรค เครื่องนุ่งห่ม เชื้อเพลิงและวัสดุเพื่อก่อสร้างที่พักอาศัย รวมทั้งเป็นแหล่งรายได้เสริม และทางอ้อม เป็นปัจจัยการผลิตที่สำคัญของระบบเศรษฐกิจ และช่วยรักษาสมดุลธรรมชาติ

คนพึ่งพาธรรมชาตินับตั้งแต่อดีต แต่ภายหลังจากการปฏิบัติทางอุตสาหกรรม และการพัฒนาทางเทคโนโลยี ทำให้คนหันมาเป็นผู้ควบคุมและใช้ประโยชน์ จากทรัพยากรธรรมชาติอย่างเต็มที่

คนใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างไร้ขีดจำกัด เพื่อเร่งรัดพัฒนาเศรษฐกิจ จากรูปแบบสังคมเกษตรกรรมดั้งเดิม ปรับเปลี่ยนสู่สังคมการผลิต การค้า และการลงทุน ที่มีการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นเป้าหมายสำคัญ และใช้ทรัพยากรธรรมชาติ เกินขีดความสามารถในการรองรับ ซึ่งส่งผลให้เกิดความเสื่อมโทรมของทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมและการเสียสมดุลของระบบนิเวศน์

บทบาทหน้าที่ของคน เพื่อการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และ ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

สภาพแวดล้อมที่ดี
ระบบนิเวศที่สมดุล

องค์ประกอบสำคัญของ ตัวชี้วัดความอยู่เย็น
เป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย

ดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย ปี 2550-2556

หน่วย : ร้อยละ

องค์ประกอบหลัก	แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10					แผนฯ 11	
	2550	2551	2552	2553	2554	2555	2556
1. การมีสุขภาวะ	70.16	71.09	69.63	69.35	72.11	71.52	71.76
2. ครอบครัวอบอุ่น	61.65	63.97	63.18	63.08	65.17	68.31	66.28
3. ชุมชนเข้มแข็ง	46.38	55.73	60.89	66.07	76.47	81.00	86.35
4. เศรษฐกิจเข้มแข็งและเป็นธรรม	73.65	70.27	71.57	77.20	75.85	79.46	78.73
5. สภาพแวดล้อมและระบบนิเวศสมดุล	75.16	73.08	70.11	68.92	74.30	68.46	64.89
6. สังคมประชาธิปไตยที่มีธรรมาภิบาล	70.45	74.95	60.37	55.70	53.75	55.56	57.23
ดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันฯ	67.60	68.78	66.28	67.35	70.48	71.68	72.15

แม้ว่าดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุข
ร่วมกันในสังคมไทย ในปี 2556
จะมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเป็น
ร้อยละ 72.15 เนื่องจาก
องค์ประกอบด้านเศรษฐกิจและ
สังคมมีทิศทางดีขึ้น
แต่องค์ประกอบด้าน
สภาพแวดล้อมและระบบนิเวศ
สมดุลกลับมีแนวโน้มลดลงอย่าง
ต่อเนื่อง และอยู่ในระดับที่ต้อง
ปรับปรุง คือ ร้อยละ 64.89

ที่มา: สำนักประเมินผลและเผยแพร่การพัฒนา สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

หมายเหตุ : ระดับดีมาก = ร้อยละ 90.0 - 100

ระดับดี = ร้อยละ 80.0 - 89.9

ระดับปานกลาง = ร้อยละ 70.0 - 79.0 ระดับต้องปรับปรุง = ร้อยละ 60.0 - 69.9

ระดับเร่งแก้ไข ≤ ร้อยละ 59.9

บทบาทหน้าที่ของคน เพื่อการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และ ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (ต่อ)

สิ่งแวดล้อมโดยรวมเสื่อมโทรมลง จากการกระทำของ “คน” เนื่องจากกระบวนการผลิต การบริโภคที่มากเกินไป ความจำเป็นตามกระแสบริโภคนิยม การส่งออกสินค้าจำนวนมาก โดยไม่คำนึงถึงความเหมาะสม รวมถึงการใช้ เชื้อเพลิงและพลังงาน การตัดไม้ทำลายป่า การเพาะปลูกเชิงเดี่ยว เกิดเป็นปัญหาระดับโลก คือ โลกร้อน อากาศ แปรปรวน เกิดภัยธรรมชาติ ซึ่งมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี จึงต้องแก้ที่พฤติกรรมของ “คน” ซึ่งเป็นสาเหตุของ ผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อม **โดยควรตระหนักและให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์ ฟื้นฟูและใช้ประโยชน์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน เพื่อสามารถนำไปสู่ความอยู่เย็นเป็นสุขอย่างยั่งยืน**

ศักยภาพของฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

สินค้าเกษตรทั่วไป

บริการจากธรรมชาติ

พลังงานสะอาด

สินค้าเกษตรชีวภาพและสมุนไพร

ผลิตภัณฑ์จากของเสีย

ประเด็นนำเสนอ

การพัฒนาคนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

1

ความสัมพันธ์ระหว่าง คน ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม

2

สถานการณ์และประเด็นท้าทายของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

3

แนวทางการพัฒนาคน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

4

กรณีต้นแบบ “คน กับ การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

สถานภาพปัจจุบัน : ด้านทรัพยากรธรรมชาติ

พื้นที่ลาดชัน

ดินตื้น

ดินกรด

ดินเค็ม ดินทราย

ดินเปรี้ยว

ที่ดินมีคุณภาพ
เสื่อมโทรม
กว่า 60%

พื้นที่ป่าไม้เหลือ
31,6%
(102 ล้านไร่)

ปริมาณน้ำต้นทุน
มีเพียง 1 ใน 3
ของความต้องการ
ใช้น้ำ

เมืองขยายตัวรุกพื้นที่
เกษตรกรรม

พื้นที่ป่าต้นน้ำ
อยู่ในชั้นวิกฤต

สูญเสียความ
หลากหลายทาง
ชีวภาพเพิ่มขึ้น

พื้นที่ชายฝั่ง
ถูกกัดเซาะ
รุนแรงเพิ่มขึ้น

สถานภาพปัจจุบัน : ด้านสิ่งแวดล้อม

มลพิษทางอากาศ น้ำ และขยะ
มีปริมาณเพิ่มสูงขึ้น

มูลฝอยชุมชนกำจัด
อย่างถูกต้อง 27%

ขยะถูกนำกลับมาใช้
ใหม่ 19%

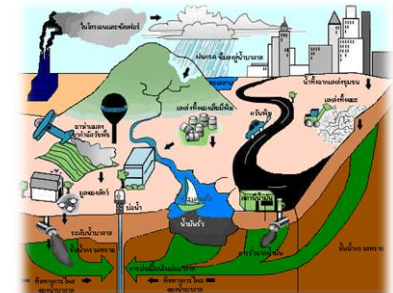

มีของเสียอันตราย
จากชุมชน
0.56 ล้านตัน

มีของเสียอันตราย
จากอุตสาหกรรม
2.69 ล้านตัน

น้ำบาดาล
ปนเปื้อนสารเคมี

อุบัติภัยจากสารเคมี
มีแนวโน้มสูงขึ้น

คาร์บอนไดออกไซด์

ภาคการผลิต ไฟฟ้า คมนาคม
และอุตสาหกรรม ปล่อย CO₂ 98%

สาเหตุของปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ผู้บริโภค :

- การขาดความรู้ ความเข้าใจ และจิตสำนึกในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- การขาดวัฒนธรรมในการบริโภคที่ตระหนักถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม
- การขาดข้อมูลเพื่อตัดสินใจในการเลือกซื้อสินค้าและบริการที่มีผลต่อสิ่งแวดล้อม
- การเพิ่มขึ้นของประชากร
- ปัญหาความยากจน

ผู้ผลิต :

- การใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างสิ้นเปลือง
- การขยายพื้นที่เพื่อผลิต
- การใช้เทคโนโลยีและวิธีการผลิตที่ไม่มีประสิทธิภาพและไม่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
- การขาดความรู้และความตระหนักถึงผลกระทบกับผู้บริโภคและสิ่งแวดล้อม

ภาครัฐ ในฐานะผู้ส่งเสริม กำกับ ดูแลการบริหาร จัดการทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม:

- นโยบายขาดความต่อเนื่อง
- การขาดการพัฒนากฎหมายให้ทันสมัย
- งบประมาณมีจำกัด
- ขาดหลักธรรมาภิบาล
- การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นยังไม่เป็นระบบ
- การแทรกแซงทางการเมือง ฯลฯ

การเปลี่ยนแปลงสภาพ

ภูมิอากาศ : ปริมาณก๊าซเรือนกระจกที่เพิ่มมากขึ้นจากกิจกรรมของมนุษย์ ส่งผลต่ออุณหภูมิโลกสูงขึ้น ระดับน้ำทะเลเพิ่มขึ้น สภาพภูมิอากาศและฤดูกาลมีความแปรปรวนต่อเนื่อง ภัยธรรมชาติต่างๆ เกิดบ่อยครั้งและรุนแรงยิ่งขึ้น

ประเด็นท้าทาย : คนต่อการขับเคลื่อนการดำเนินงาน ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

- **กระแสการบริโภคนิยม** ซึ่งเกิดขึ้นพร้อมกับการพัฒนาสู่ความเป็นสังคมสมัยใหม่ โดยมีสื่อทางการตลาดและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดการบริโภคที่เกินพอดี
- **การเติบโตของเมืองอย่างรวดเร็ว** ทำให้ประชากรเมืองหนาแน่น เกิดเป็นปัญหามลพิษทางอากาศ ปัญหาขยะ และน้ำเสีย มีความรุนแรงเพิ่มขึ้น
- **ความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้** ก่อให้เกิดความร่วมมือในการจัดการกับปัญหาสิ่งแวดล้อมของสังคมมีน้อยลง
- **การเคลื่อนย้ายของแรงงานระหว่างประเทศ** ส่งผลต่อการตั้งถิ่นฐานของแรงงานเป็นไปอย่างไร้ระเบียบ ซึ่งทำให้ปริมาณการใช้ทรัพยากรน้ำ ไฟฟ้า ตลอดจนปริมาณขยะเพิ่มมากขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ
- **ปัญหาคอร์ปชั่นมีแนวโน้มสูงขึ้น** ซึ่งจะส่งผลให้กลไกการควบคุมดูแลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของภาครัฐอ่อนแอลง โดยเจ้าหน้าที่รัฐไม่สามารถกำกับดูแลการใช้ทรัพยากรธรรมชาติให้เป็นไปตามกฎหมาย หรือสามารถเอาผิดกับผู้ทำลายทรัพยากรธรรมชาติและก่อมลพิษในสิ่งแวดล้อม
- **ภัยพิบัติทางธรรมชาติ** เกิดขึ้นบ่อยครั้งและมีแนวโน้มความรุนแรงมากยิ่งขึ้น ส่งผลให้การจัดการด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทำได้ยากขึ้น ซึ่งเป็นความท้าทายที่ทั้งภาครัฐและประชาชนจะต้องตระหนักและเตรียมการให้พร้อมอยู่ตลอดเวลา

ประเด็นนำเสนอ

การพัฒนาคนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

1

ความสัมพันธ์ระหว่าง คน ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม

2

สถานการณ์และประเด็นท้าทายของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

3

แนวทางการพัฒนาคน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

4

กรณีต้นแบบ “คน กับ การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

แนวทางการพัฒนาคนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม : **ผู้บริโภคร**

แนวทางการพัฒนา :

- สร้างองค์ความรู้ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรฯ
- ฉลาดบริโภค
- ยึดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการดำรงชีวิต
- การสร้างชุมชนเข้มแข็ง
- ปรับตัวเพื่อลดผลกระทบและความเสี่ยงจากภัยพิบัติ
- เคารพและปฏิบัติตามกฎระเบียบสังคม
- ต่อด้านการคอร์ปชั่น

วัยเด็กและวัยรุ่น :

- การศึกษาและปลูกจิตสำนึกการรักษาสิ่งแวดล้อม
- การสร้างกิจกรรมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทั้งในระดับชุมชนและสังคม เช่น การคัดแยกขยะในชุมชนและโรงเรียน
- การพัฒนาสื่อการเรียนการสอน รวมถึงสื่อสาธารณะด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เหมาะสมกับช่วงวัย และสามารถเข้าถึงได้ตรงตามกลุ่มเป้าหมาย

วัยแรงงาน :

- ส่งเสริมพฤติกรรมบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมในชีวิตประจำวัน
- สร้างแรงจูงใจด้วยมาตรการต่างๆ เช่น มาตรการทางภาษี เป็นต้น
- ส่งเสริมบทบาทของสื่อสาธารณะในรูปแบบต่างๆ ที่มีความหลากหลายและเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายอย่างถูกต้องและเหมาะสม

วัยสูงอายุ :

- ส่งเสริมผู้สูงอายุที่มีประสบการณ์ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรฯ เพื่อเป็นปราชญ์ชาวบ้าน และผู้นำชุมชนด้านการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม
- สร้างเครือข่ายปราชญ์ชาวบ้านและผู้นำชุมชนเพื่อการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรฯ ในแต่ละท้องถิ่น

แนวทางการพัฒนาคนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ

ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม : ผู้ผลิต

แนวทางการพัฒนา :

- ปรับปรุงพฤติกรรมและสร้างจริยธรรมในการผลิต
- ปรับเทคโนโลยีการผลิตให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
- การยกระดับการผลิตสู่อุตสาหกรรมสีเขียว
- พัฒนาองค์ความรู้ด้านการผลิตและการจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อลดผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมตลอดวงจรชีวิตของผลิตภัณฑ์ อาทิ แนวทางการออกแบบเชิงนิเวศกลไกการพัฒนาที่สะอาด เป็นต้น
- การวางแผนรองรับการดำเนินธุรกิจอย่างต่อเนื่องกรณีหากเกิดภัยพิบัติ
- ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ และเกณฑ์มาตรฐานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์และใช้ทรัพยากรฯ อย่างเคร่งครัด เช่น การจัดการกากของเสียจากการผลิต เป็นต้น

แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในสถานะผู้ผลิต **ควรมี** **ความจำเพาะเจาะจงในกลุ่มคนที่อยู่ในช่วงวัยแรงงานเป็นสำคัญ** เนื่องจากมีส่วนเกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางเศรษฐกิจ การใช้ทรัพยากรธรรมชาติ และสร้างผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในสัดส่วนที่สูง โดย **การส่งเสริมการสร้างต้นแบบองค์กร และต้นแบบผู้ประกอบการ รวมถึงสร้างเครือข่ายผู้ผลิตและผู้บริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ให้เกิดขึ้นในสังคมและชุมชนอย่างกว้างขวาง** เพื่อสนับสนุนรูปแบบการผลิตที่มุ่งสู่การใช้ทรัพยากรอย่างรู้คุณค่า และลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนต่อไป

แนวทางการพัฒนาคนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม : **ผู้กำกับควบคุมฯ**

แนวทางการพัฒนา :

- สร้างองค์ความรู้และปลูกจิตสำนึกรับผิดชอบสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบ และขยายสู่การกำหนดเป็นนโยบายองค์กร
- ปรับปรุงการกำหนดนโยบายที่ส่งเสริมและนำไปสู่การผลิต/บริโภคที่ยั่งยืน เช่น นโยบายการขนส่งสาธารณะ เป็นต้น
- ส่งเสริมการสร้างสภาพแวดล้อมภาคการผลิตที่เอื้อต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรฯ เช่น สนับสนุนสินค้าปลอดเคมีกำจัดศัตรูพืช พิเศษด้านภาษี การทำเกษตรอินทรีย์ และเกษตรยั่งยืน เป็นต้น
- ปรับปรุงกฎหมายให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม บนฐานความเสมอภาคและเป็นธรรม เช่น การจัดเก็บภาษีที่ดินแบบก้าวหน้าเพื่อกระจายการถือครองที่ดิน การกำหนดบทลงโทษอย่างจริงจังต่อผู้บุกรุกป่า
- สร้างมาตรการจูงใจทั้งทางด้านการเงิน ภาษี และราคา เพื่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้ผลิตและผู้บริโภค เช่น ผลักดันการเก็บภาษีสิ่งแวดล้อม ภาษีคาร์บอน ภาษีเคมีทางการเกษตร เป็นต้น
- พัฒนาศักยภาพของท้องถิ่นและชุมชนในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น การจัดตั้งสภาสิ่งแวดล้อมชุมชนท้องถิ่น เพื่อรับฟังผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลกระทบต่อชุมชน การพัฒนาระบบงานอาสาสมัครชุมชนและท้องถิ่น เพื่อสร้างฐานความรู้ที่ถูกต้อง เป็นต้น
- ลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานด้านสิ่งแวดล้อมโดยรัฐบาล เช่น เทคโนโลยีด้านพลังงานหมุนเวียน การก่อสร้างอาคารประหยัดพลังงาน ระบบขนส่งเพื่อการอนุรักษ์พลังงาน เป็นต้น
- การจัดทำแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ และส่งเสริมการนำไปปฏิบัติให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม
- พัฒนาระบบฐานข้อมูล การติดตามประเมินผล และระบบการศึกษาวิจัย ในมิติด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อนำไปสู่การปรับนโยบายสู่การพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน

ประเด็นนำเสนอ

การพัฒนาคนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

1

ความสัมพันธ์ระหว่าง คน ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม

2

สถานการณ์และประเด็นท้าทายของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

3

แนวทางการพัฒนาคน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

4

กรณีต้นแบบ “คน กับ การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม”

คน อยู่กับ ป่า : ชุมชนบ้านถ้ำตลอด จ.นครศรีธรรมราช

- ชุมชนบ้านถ้ำตลอด หมู่บ้านเล็กๆ กลางผืนป่าอ่าวอ้ายยอ แหล่งต้นน้ำที่กำเนิดจากผืนป่าอ่าวไทย ไหลสู่ฝั่งอันดามัน
- เมื่อป่าถูกรุกรานจากคนภายนอก การลุกขึ้นสู้และปกป้อง อย่างกล้าหาญจึงเกิดขึ้น
- การสร้างแนวร่วมช่วยดูแลป่าที่เข้มแข็ง เพื่อสร้างผืนป่าให้เป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้ของเยาวชนและผู้สนใจ เป็นตัวอย่างของการจัดการป่าอย่างมีส่วนร่วมของพันธมิตรทุกภาคส่วน
- “ได้รับรางวัลลูกโลกสีเขียวประจำปี 2556”

กลไกภายในชุมชน สู่การอยู่ร่วมกันของคนและป่าอย่างยั่งยืน

ตั้งคณะกรรมการป่าชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม ในปี 2545 เพื่อดำเนินการขึ้นทะเบียนเป็นป่าชุมชนกับกรมป่าไม้ และกิจกรรมร่วมกับสังคมและชุมชนภายนอกอื่นๆ ได้แก่

- จัดกิจกรรมอนุรักษ์ป่าที่หลากหลาย จัดทำเส้นทางศึกษาธรรมชาติ และแนวเขตที่ชัดเจนระหว่างป่าและที่ดินทำกิน
- ตั้งชุดลาดตระเวนและเฝ้าระวังป่าอย่างต่อเนื่อง โดยมีเยาวชนในหมู่บ้านเข้าร่วม พร้อมทั้งให้การอบรมอาสาสมัครเฝ้าระวัง
- จัดกิจกรรมปลูกต้นไม้ในวันสำคัญต่างๆ อย่างสม่ำเสมอ จัดทำฝายน้ำล้นแบบกระสอบทราย
- ประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ เช่น อบต.น้ำตก สำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ 12 (นครศรีธรรมราช) กองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 42 (ค่ายศรีนครินทร์) ฯลฯ เพื่อร่วมกันเป็นพันธมิตรในการรักษาป่า

ฝายมีชีวิต : ชุมชนบ้านคีรีวง อ.ลานสกา จ.นครศรีธรรมราช

สภาพปัญหา : ปี 2531
เกิดอุทกภัยครั้งใหญ่ น้ำป่าไหล
บ่าจากภูเขา ทำลายทรัพย์สิน
บ้านเรือน เสียหายจำนวนมาก

ชุมชนตื่นตัวและ
เห็นความสำคัญของ
การอนุรักษ์ป่าต้นน้ำ

ภาคีการพัฒนา : องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคสังคม

อปท. ในเขตพื้นที่ทำนน้ำของกลุ่ม
น้ำท่าดี ซึ่งเป็นผู้ใช้ประโยชน์
โดยตรงจากกลุ่มน้ำท่าดี สนับสนุน
กิจกรรมอนุรักษ์พื้นที่ต้นน้ำด้วย
งบประมาณ 200,000 บาท/ปี และ
จัดตั้งกองทุนอนุรักษ์ฝายมีชีวิต

ภาคสังคม : นักวิชาการ NGO และ
ผู้แทนภาคอุตสาหกรรม จัดกระบวนการ
ระดมความเห็น และจัดตั้งกองทุน
อนุรักษ์ฝายมีชีวิต และการยกย่อง
ธรรมเนียมกลุ่มน้ำท่าดี เพื่อใช้เป็น
กฎกติการ่วมกัน

แนวทางแก้ไขปัญหาของชุมชน

แนวคิด : อนุรักษ์กลุ่มน้ำท่าดี โดยจัดทำฝาย
มีชีวิต ตลอดกลุ่มน้ำคลองท่าดี ซึ่งมีความยาว
ตั้งแต่ต้นน้ำ (เขาหลวง) ถึงปลายน้ำ
(อ.เมือง จ.นครศรีธรรมราช)
ประมาณ 69 กิโลเมตร

สร้างกระบวนการ
“ประชาเข้าใจ” คือ
ชาวบ้านสามารถเสนอ
ปัญหาและแนวทางการ
แก้ไขของกลุ่มน้ำท่าดี

ข้อสรุป :

- ยังมี การขุดลอกคลอง คลองยิ่งตื่นเงิน เนื่องจากดิน
ที่ขุดลอกจะทับถมลงมาในคลอง
- การสร้างฝายกันลำน้ำต้องเป็น “ฝายมีชีวิต”
จึงจะช่วยแก้ไขปัญหาน้ำท่วม น้ำแล้ง และน้ำหลาก
รวมถึงรักษาความหลากหลายทางชีวภาพของ
กลุ่มน้ำท่าดีได้

ชุมชนรักษัคลองบางฝ้าย จ.สมุทรปราการ

ชุมชนต้นแบบในการบริหารจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อม ในลำคลองของจังหวัดสมุทรปราการ

โรงงานในพื้นที่ เช่น โรงงาน
พิมพ์ลาย ฟอกย้อม
ผลิตโลหะ โรงไฟฟ้า
ปล่อยน้ำเสียสู่ลำคลองในชุมชน

→
สัตว์น้ำลดปริมาณ
อย่างรวดเร็ว ต้นไม้
และไม้ผลยืนต้นตาย

สภาพคลองบางฝ้าย วันที่ ๖ สิงหาคม ๒๕๕๗

แนวทางแก้ไขปัญหของชุมชน

ร่วมกันจัดตั้ง “ชุมชนรักษัคลอง
บางฝ้าย” เพื่อฟื้นฟูลำคลองและ
ปรับคุณภาพน้ำในลำคลองด้วย
จุลินทรีย์บออย่างต่อเนื่อง

ขยายผลไปยังชุมชน
ลำคลองอื่นๆ บนพื้นฐาน
การพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน

←→
ปัจจัย
ความสำเร็จ คือ
ชุมชนมีความ
เข้มแข็ง

ชุมชนต้นแบบ การบริหารจัดการขยะ ชุมชนหนองโจด จ.นครราชสีมา

สภาพปัญหา : การเปลี่ยน
จากชุมชนชนบทดั้งเดิม
สู่การเป็น ชุมชนเมือง

ขยะในชุมชนเพิ่มสูงขึ้น
เฉลี่ย 1 คน : ขยะ 2.3 กก.
สูงกว่า ค่ามาตรฐานกรม
ควบคุมมลพิษ

พื้นที่ทิ้งขยะไม่เพียงพอ
เกิดเป็นมลพิษในชุมชน
อย่างต่อเนื่อง

กระบวนการมีส่วนร่วม
สร้างฉันทามติร่วมกัน

จำนวนขยะลดลงจาก 11 ตัน/วัน
เหลือเพียง 7 ตัน/วัน

ชุมชน “ปลอดถังขยะ”

1
การเสริมสร้างกระบวนการ
เรียนรู้ให้ประชาชนในพื้นที่
รับรู้ปัญหาร่วมกัน โดย

- ชุมชนเข้าใจถึงปัญหาและ
พิษภัยที่เกิดจากขยะ และ
- เห็นประโยชน์จากการนำ
ขยะและสิ่งเหลือใช้
นำกลับมาใช้ใหม่

2
การเชื่อมโยงภาคี
เครือข่าย เพื่อให้เกิด
การพัฒนาแบบ
บูรณาการร่วมกันระหว่าง
ชุมชนและภาคีด้าน
สิ่งแวดล้อม
เช่น สำนักงาน สวล. ภาคที่ 11
(นครราชสีมา) ผู้รับซื้อของเก่า

3
การปรับทัศนคติและ
พฤติกรรมของสมาชิก
โดยการปลูกฝังจิตสำนึกใน
การร่วมมือพัฒนาเพื่อ
ส่วนรวม
ยึดหลักการบริหารจัดการ
ขยะแบบ 3Rs : **Reduce**
Reuse และ **Recycle**

การลดปัญหาหมอกควันของชุมชนในภาคเหนือ

ชุมชนบ้านหนองห้า

ต.บัวใหญ่ อ.น่าน้อย จ.น่าน

รณรงค์ลดการเผา ตอซัง ป้องกันไฟป่า

บ้านทุ่งยาว ต.ศรีบัวบาน

อ.เมือง จ.ลำพูน

ร่วมกันรักษาป่าชุมชน

ลดการเผาใบไม้แห้ง แยกขยะ

เพื่อทำปุ๋ยอินทรีย์

ปัจจัยความสำเร็จ

- ปัจจัยภายในชุมชน : ผู้นำชุมชนเข้มแข็ง เป็นที่ยอมรับจากคนในชุมชน การมีข้อบังคับ และกติกาชุมชนร่วมกันและยึดถือปฏิบัติ และกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ทั้งในชุมชนและชุมชนข้างเคียง
- ปัจจัยภายนอกชุมชน : การสนับสนุนจาก หน่วยงานต่างๆ เช่น ภาครัฐ ภาคเอกชน และ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งด้านงบประมาณ และองค์ความรู้

บ้านปากกล้วย ต.แม่สะเรียง

อ.แม่สะเรียง จ.แม่ฮ่องสอน

บริหารจัดการหมอกควันร่วมกันระหว่าง
ชุมชนและหน่วยงานต่างๆ คัดแยกขยะ
สร้างรายได้จากขยะ ดูแลป่าชุมชน

บ้านแป้นโป่งชัย ต.บ้านสา

อ.แจ้ห่ม จ.ลำปาง ร่วมกันดูแล

อนุรักษ์ป่าต้นน้ำ ห้ามการเผาป่า

และขยะ คัดแยกขยะสร้างรายได้

บ้านจอมแจ้ง ต.น้ำบ่อหลวง

อ.สันป่าตอง จ.เชียงใหม่

รณรงค์การคัดแยกขยะ ลดการเผา

ขยะในชุมชน จัดทำฝายชะลอน้ำ

การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมควบคู่กับ การจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน : บ.เกาะพิทักษ์ จ.ชุมพร

สภาพปัญหา : กระแส
การทำประมงเชิงพาณิชย์
เข้ามาแทนที่วิถีชีวิต
ดั้งเดิมของคนบนเกาะ

ปัญหาขยะ :
ชาวบ้านทิ้งขยะและ
เศษอาหาร
ลงในทะเล

- สภาพแวดล้อมบนเกาะถูกทำลาย
- ความอุดมสมบูรณ์ของสัตว์น้ำลดลง
- เกิดความขัดแย้งอื่นๆ ตามมา

เข้าสู่กระบวนการ
ทำแผนชุมชน

ชุมชนร่วมกันค้นหา
สาเหตุของปัญหา

ค้นพบ สาเหตุหลัก
เกิดจาก “คนบนเกาะ”
และต้อง เริ่มแก้ไขด้วย
“การพัฒนาคนบนเกาะ”

กลไกสำคัญ

- 1 การใช้การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคนบนเกาะ
- 2 การน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ 2 ระดับ คือ
 - ระดับครัวเรือน เช่น การจัดทำบัญชีครัวเรือน การแปรรูปอาหารทะเลเพื่อบริโภคและจำหน่ายนักท่องเที่ยว
 - ระดับชุมชน เช่น ตั้งกลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มโฮมสเตย์ เพื่อสร้างรายได้เสริม

ปัจจัยความสำเร็จ

- ผู้นำและสมาชิกชุมชนรวมกลุ่มอย่างเข้มแข็ง
- การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจโดยชุมชน
- การพึ่งพาตนเองภายในชุมชน โดยไม่รอความช่วยเหลือจากรัฐฝ่ายเดียว
- การมีจิตสำนึกรักษากฎถิ่นฐาน
- การดำเนินการตามกฎหมายระเบียบของชุมชนอย่างเคร่งครัด เพื่อไม่ให้เกิดการทำลายสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติรอบเกาะ

การพัฒนาที่ยั่งยืน โดย บมจ.บางจากปิโตรเลียม

วัฒนธรรมองค์กร

“พัฒนารูรกิจอย่างยั่งยืนไปกับสิ่งแวดล้อมและสังคม”

Greenenergy Excellence

มุ่งสร้างสรรค์ธุรกิจพลังงานอย่างยั่งยืนเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

การบริหารจัดการ
ที่เป็น
มิตรกับสิ่งแวดล้อม

การผลิตที่เป็น
มิตรกับสิ่งแวดล้อม

การรับรอง
ด้านสิ่งแวดล้อม

พัฒนาผลิตภัณฑ์
ที่เป็น
มิตรกับสิ่งแวดล้อม

การสร้างนวัตกรรม
ภายในองค์กร

อาทิ การจัดซื้อจัดจ้าง
สีเขียว การใช้ผลิตภัณฑ์
ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
ในองค์กร

อาทิ การใช้เชื้อเพลิง
สะอาดในการผลิต
การจัดการของเสียจาก
การผลิตโดยใช้หลักการ
reduce-reuse-recycle

อาทิ UN Global
Compact ระบบ
มาตรฐาน ISO 14001
และ Green Industry
Level 5 CSR-DIW

อาทิ ไบโอดีเซล
แก๊สโซฮอล์ 91 และ 95
รวมทั้งแก๊สโซฮอล์ E20
และ E85 พลังงานจาก
แสงอาทิตย์

อาทิ การจัดทำบัตร
พนักงานจากbio-plastic
นวัตกรรมบ้านโซล่าเซลล์
เพื่ออนาคต กิจกรรม
Green CSR

กลุ่มที่ 3 การพัฒนาคนเพื่อเพิ่ม ประสิทธิภาพการบริหารจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

การประชุมประจำปี 2557

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการ
เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

26 กันยายน 2557

www.nesdb.go.th